

DOHOGÁSOK KÖNYVRENDELÉS KÖZBEN

Az utóbbi időben mind gyakrabban olvasható az ÁKV Könyvtárellátó osztályának megrendelő jegyzékein egyes könyvek után a figyelmeztetés: „Csak korlátozott példányszámban kapható!” És ezekből a könyvekből valóban keveset is küldenek — ha egyáltalán küldenek — a rendelők könyvtáraknak. Sőt az is mind gyakoribbá válik, hogy a nem „korlátozott”-nak jelzett művekből is a rendelnél kevesebbet vagy egyetlen példányt sem szállítanak.

Nem dohognék, ha olyan könyvekről lenne szó, amelyek rontják a könyvtári állomány minőségét, de a csak szórakozni akaró olvasók igénytelenségét kiszolgáló „töltelékanyag” még véletlenül sem szerepel a korlátozott példányszámúak között. Szerepelnek viszont lényeges, alapvető, törzsállományba sorolt vagy ajánlott művek, köztük olyan is, amely az Új Könyvek minősítése szerint „nélkülözhetetlen tájékoztatói segédeszköz”.

Néhány példa: többen keresik *A kapitalizmus politikai gazdaságtanát*, de nincs, kihúzták a rendelésből, és mi hallgathatjuk a jogos szemrehányást: milyen városi könyvtár az, amelyikben még ez sincs meg? A nyári gyakorlatra készülő tartalékos tiszték a *Tisztek kézikönyvét* keresik — nem kaptuk meg. A fővárosról csak régebbi adatokat tudunk összebogarászni az érdeklődőknek, mert *Budapest statisztikai zsebkönyvét* sem küldték meg. Mindhárom törzsanyag. A szociológia iránti érdeklődés örvendtes jeleként többen is keresték Cseh-Szombathy—Ferge: *A szociológiai felmérés módszerei* c. könyvét, de ehhez sem jutottunk hozzá. A harmas évforduló előkészületei során — főként a különböző vetélkedők hatására — a vártnál sokkal nagyobb volt az olvasók érdeklődése az ötven évvel ezelőtti események iránt. Néhány könyv idejében meg is jelent az évfordulóra, de ezeket is a szűkségesnél kevesebb példányban kaptuk meg. (Pl. *Ötven éves a Párt*, Hajdu: *Az 1918-as magyarországi polgári demokratikus forradalom, Arcok és harcok*.) Ezekből csak 1—1 példány jött, tehát nemcsak kölcsönzésre nem jutott belőlük, de még az olvasóteremben is csak előjegyzés és sorbanállás után tudtunk lehetőséget adni használatukra. A *Vörös Újság*-ból egyet sem kaptunk. Arról nem is szólva, hogy az évfordulóra megjelent könyvekből jónéhány csak az április végén kiadott megrendelőjegyzéken szerepel, tehát az évforduló után jó két hónappal érkezik majd meg a könyvtárakba, ha ugyan megérkezik, mert Hetés: *A magyarországi forradalmak krónikája*, Bihari: *Egy gyorsíró feljegyzései* „csak korlátozott példányszámban kapható!”

Az évfordulótól függetlenül is állandó az érdeklődés, főként a fiatalok körében, a forradalmárok élete iránt. Megjelent a *Forradalmárok, katonák* c. könyv, de ebből is csak egyharmadát kaptuk a megrendeltnek.

Közismert, hogy az olimpiák időszakában, és a sporttárgyú rejtvények, fejtörők révén egyéb időszakokban is mennyien keresik az olimpiákról szóló könyveket. Megjelent Keresztényi: *Az olimpiák története* — és érkezett belőle egy példány. Ugyanez a helyzet Balázs: *A kémia története* c. törzsanyagba sorolt művével is.

Bíráljuk, néha szídjuk a fiatalokat, hogy nem értik és nem szeretik Adyt. Az Ady-évforduló hatására tapasztalható volt az érdeklődés növekedése, hiánycikké váltak az Ady-kötetek. De az évfordulóra megjelent és már régóta nélkülözött *Ady válogatottból* a megrendelt példányszámnak csak felét-harmadát kapták meg a könyvtárak. Ugyanez volt a helyzet *Czine: Móricz Zsigmond és Balogh László: József Attila* c. művével is, pedig ezekből nem lehet annyi a könyvtárakban, hogy dolgoztatás stb. alkalmával kielégítse az igényeket. Sorolhatnám tovább a példákat, de talán ennyi is elég bosszankodásom indoklására.

Kit hibáztassunk? A könyvterjesztést — a könyvtárak esetében a Könyvtárellátót —, a kiadót, vagy mind a kettőt? Vannak hibák a Könyvtárellátó munkájában is, az ÁKV központi áruelosztásában, a könyvtárak részére juttatott mennyiség meghatározásában még több, elsősorban azonban a kiadókat terhelő a felelősség. Sokan és sok helyen beszéltek, cikkeztek már (a jelek szerint minden eredmény nélkül) könyvkiadásunk és könyvterjesztésünk problémáiról, a piackutatás hiányáról, a tévesen értelmezett üzleti szempontokról stb. Néhány hónappal ezelőtt az *Élet és Irodalom* egyik cikke ironizálva állapította meg, hogy a kiadók szerint a 20 000 példányszámon alul megjelenő művek az „eltartott”, „parazita” kategóriába tartoznak, amelyek fölfalják a kiadói nyereség egy részét. Az ilyen könyv „legyen hálás, hogy kiadják. Sőt még szégyenkezzen is, hogy milyen sokba kerül ő a szegény kiadónak. A szegény államnak.” Az ironikus megállapítás nagyon igaznak látszik, sőt, mintha mesterségesen szaporítanák a „parazita” könyvek számát.

A megjelenési példányszámok alapján arra lehet következtetni, hogy a kiadók csak a giccsadóval megterhelt könyvek kifutásában bíznak. Azok korlátlan mennyiségben kaphatók, gyakori köztük a 228 000 példányban megjelenő. De az Ady válo-

gatott, amelynek soha nem szabadna hiányoznia a könyvkereskedői forgalomból, még huszadrésznnyire sem élvezte a kiadó bizalmát, csak 10 000 példányban jelent meg. Sorolhatnám a példákat a klasszikusokból és mai írónk sikerre számítható műveiből egyaránt. Itt van pl. a népszerű *Tatay Sándor Diszharmonia* c. könyve. Olvasmányos, érdekes regény, nem a legjobb műve az írónak, de mégis művészet, mégis irodalom. Nagy sikere lenne az olvasók minden rétegénél, jól fel lehetne használni a ponyvák háttérbe szorítására, az olvasmányos könyveket keresők igényeinek kielégítésére. De nem lehet, mert ebből is keveset kaptak a könyvtárak. Nem is kaphattak többet, hiszen mindössze 8100 példányban jelent meg, ami még huszonnyolcad részét sem teszi ki a vele egy időben megjelent ponyva példányszámának. Pedig némi propagandával ez is hasznot hajtó sikerkönyv lehetett volna.

Az a haszon, amit a sok példányban gazdára találó Ady és a többi klasszikus, vagy egy-egy mai író színvonalat is képviselő műve hozna, nem lenne olyan jó pénz a kiadónak, mint amit a giccs hoz?

Ki érti és mi indokolja ezt a könyvkiadói politikát? A művelődéspolitikai szempontok semmiképpen. Üzleti érvekkel is csak általánosító és torzító feltételezések, a terjesztés rossz módszereit figyelmen kívül hagyó helytelen következtetések alapján indokolható. És ez legfeljebb arra jó, hogy a mesterségesen leszorított példányszámok felhasználhatók legyenek statisztikai érveként a későbbi kiadási tervekhez annak igazolására, hogy a művészi irodalom, akár klasszikus, akár mai, ráfizetéses, eltartásra szoruló parazita. Kell tehát a giccs, ami eltartja...

Mennyivel jobb lenne, ha könyvkiadásunk és könyvterjesztésünk a könyvpiac valóságos igényeinek ismeretében előre meg tudná határozni, mi az, amiből kevés kell, és mi az, aminek soha nem szabad hiányoznia a könyvpiacról. Kettős haszna is lenne ennek: kiderülne, hogy a művészi értékű vagy „politikus” könyvek egy része is lehet jó üzlet, másrészt: csökkenne az 50%-os kedvezményvel is eladhatatlan könyvek tömege. És a könyvtárosnak sem kellene rendelés közben bosszankodva dohognia, mert nemcsak rendelni, hanem az igényekhez igazodó mennyiségben meg is kapná a rendelt könyveket...

Ennek érdekében az eddiginél sokkal többet kellene tennie a könyvtárak képviselőjében a Könyvtárellátó osztálynak is.

Könczöl Imre

SZÉP KÖNYVEK SZEMLÉJE

Könyvművészetünk egyenletes, bár egyáltalán nem problémamentes fejlődéséről adott számot a szép magyar könyvek idej szemléje. Ma a szinte elképzelhetetlen arányú változások korát éljük a gazdasági, társadalmi élet és a technika területén, s az emberi tudat csak nehezen tudja követni a változások ütemét. Valószínű, hogy ezek a változások a könyvművészet, benne a betű és a tipográfiai stílus alakulását is új irányba terelik, ennek előjelei máris láthatók.

A tavaly bevezetett új gazdasági mechanizmus hatására a könyv ára a nyersanyagok árának változásait valamelyest megérzi. Ezt az ingadozást helyes árpolitikával szabályozni lehet a jó és társadalmi szempontból hasznos művek árának csökkentésével.

Az új gazdasági mechanizmus kötöttségei miatt a könyvtárak beszerzési keretei is szűkebbek, ezért igen fontos, hogy a megvásárolt könyvek tartalmilag és külső formában is a legmeggyőzőbb erők legyenek. Sajnos, kiadóink ma még mindig nem a legértékesebb tartalmú könyveket öltöztetik a legszebb köntösbe. Előfordul, hogy a kiválóan megterve-

zett könyv a gyenge nyomdai megmunkálás miatt nem sikerül a legjobban, de többnyire már e tervezéssel is baj van: nem ügyelünk eléggé például a tipográfiai kép kialakításában a

